

Suomalaisten suhtautuminen asuinalueellaan sijaitseviin uskonnollisiin kokoontumistiloihin

Jussi Sohlberg

14.12.2023

KIRKON TUTKIMUS JA KOULUTUS[†]

Suomalaisten suhtautuminen asuinalueellaan sijaitseviin uskonnollisiin kokoontumistiloihin

Jussi Sohlberg 14.12.2023

Keskeiset havainnot

- Gallup Ecclesiastica -kyselyiden tuloksista on nähtävissä, että suomalaisten myönteinen suhtautuminen uskonnollisten kokoontumistilojen (mukaan lukien vapaa-ajattelijoiden tilat) sijaintiin omalla asuinalueellaan on yleisesti ottaen laskenut vuosien 2015–2022 aikana.
- Myönteisesti evankelis-luterilaisen kirkon sijaintiin asuinpaikallaan suhtautuvien määrä on myös laskenut selkeästi, mutta edelleen yli puolet suhtautui asiaan myönteisesti.
- Kaikkein kielteisimmin suomalaiset suhtautuvat moskeijan sijaintiin asuinalueellaan.
- Kaikkein myönteisimmin moskeijan sijaintiin asuinalueellaan suhtautuvat alle 30-vuotiaat.
- Kokonaisuudessaan suhtautumista uskonnollisten kokoontumistilojen sijaintiin määrittää pitkälti neutraali suhtautuminen.

Johdanto

Raportti käsittelee suomalaisten suhtautumista eri uskontojen¹ kokoontumistiloihin omalla asuinalueellaan ja millaisia muutoksia suhtautumisessa on tapahtunut. Suhtautumista näihin kokoontumistiloihin on kartoitettu Kirkon tutkimus ja koulutus -yksikön Gallup Ecclesiastica -kyselyssä vuonna 2022 (uskonnonvapauskysely)² ja vuonna 2015 (vuonna 2015 Kirkon tutkimuskeskus). Raportissa nostetaan esille myös joitakin keskeisiä havaintoja uskonnollisuuden muutoksista Suomessa sekä näkökulmia uskonnollisten rakennusten merkityksestä suhteessa uskonnonvapauteen.

¹ Kyselyssä kysyttiin myös ihmisten suhtautumista vapaa-ajattelijoiden toimitilojen sijaintiin asuinalueellaan.

² Kyselyn toteutti Kantar Public loka-marraskuun 2022 vaihteessa (28.10.–2.11.2022). Kohderyhmänä olivat 18-vuotiaat ja sitä vanhemmat suomalaiset. Aineisto kerättiin Manner-Suomen väestöä edustavasta Kantarin Forum-internetpaneelistä. Aineisto painotettiin vastaamaan väestöä iän, sukupuolen ja asuinalueen suhteen. Vaihtoehtoisiksi annettiin seuraavat: "erittäin myönteisesti", "melko myönteisesti", "en kielteisesti enkä myönteisesti", "melko kielteisesti" ja "erittäin kielteisesti".

Monet tutkimukset osoittavat, että uskonnollisuus on monella tavoin murroksessa Suomessa. Kuten muuallakin länsimaissa, institutionaalinen uskonnollisuus on heikentynyt myös Suomessa. Kun katsotaan länsimaissa uskonnollisuuden muutoksen määrällistä suuntaa, suurin kasvutrendi näyttää olevan uskonnottomuus.³ Suomessakin uskonnottomuuden trendin kasvu on yhteydessä lisääntyvään individualismiin ja katsomukselliseen diversiteettiin sekä uskonnollisen perinteen siirron katkeamiseen.⁴ Kulttuurikristillisyyden heikkeneminen on keskeisesti yhteydessä siihen muutokseen, jossa uskonnottomuudesta on yhä enemmän tulossa normaali ilmiö erityisesti nuorempien sukupolvien parissa. Uskonnoton identiteetti näyttää normalisoituvan mitä enemmän tapahtuu orgaanisen nationalismin ja uskonnon välisen suhteen heikkenemistä, toisin sanoen uskonto ja etnisyys erkaantuvat toisistaan. Uskonnottomuudessa kaikkein merkittävin indikaattori on ikäkohortti. Nuoremmat sukupolvet ovat pääsääntöisesti useimmiten uskonnottomampia kuin vanhemmat sukupolvet.⁵

Yleisesti ottaen nuoremmat sukupolvet ja kaupunkilaiset suhtautuvat myönteisemmin myös uskonnollisiin vähemmistöihin. Uskonnottomat sen sijaan suhtautuvat jonkin verran kielteisemmin uskonnollisiin vähemmistöihin kuin muu väestö.⁶ Vaikka sekularisaatio on ilmeinen trendi uskonnollisuuden muutoksessa, myös muita muutoksia on tapahtunut. Toisaalta katsomukselliset identiteetit ovat muutoksessa ja varsinkin nuorempien sukupolvien kohdalla on kasvavaa kiinnostusta vaihtoehtoihin henkisiin ja uskonnollisiin näkemyksiin.⁷ Samoin on nähtävissä kiinnostuksen kasvu uushenkisyyteen tai henkisyyteen. Uushenkisyys on luonteeltaan ei-institutionaalista, eri perinteistä ammentavaa kokemuksellisuutta ja yksilöllisyyttä korostavaa kansanomaista uskonnollisuutta.⁸

Suomalaisten suhtautuminen uskontoihin ja pyhään

Valtaosa suomalaisista suhtautuu myös toisiin uskontoihin arvostavasti. Noin kaksi kolmesta suomalaisesta katsoo, että myös muissa uskonnoissa on tärkeitä piirteitä. Kaksi ääripäätä on selkeästi vähemmistössä: Viisi prosenttia suomalaisista on sitä mieltä, että totuus löytyy vain yhdestä uskonnosta ja muut uskonnot perustuvat

³ Parkkinen & Taira 2023, 229–230.

⁴ Taira & Ketola & Sohlberg 2022, 11–12.

⁵ Taira & Ketola & Sohlberg 2022, 10–11; 14.

⁶ Taira & Ketola & Sohlberg 2022, 13.

⁷ Salomäki et al. 2020, 86–89.

⁸ Mahlamäki & Opas 2022, 8; 11; 18–19.

erehdykseen. 12 prosenttia on sitä mieltä, että kaikki uskonnot perustuvat epätosiin uskomuksiin ja niistä on ihmisille suoranaista haittaa.⁹

Suomalaisten suhtautuminen islamiin nousee esille poikkeuksellisen kielteisenä. Pew Research Centerin kyselyssä, joka tehtiin 15 Euroopan maassa, kysyttiin näkemystä väitteeseen ”Islam on perustavalla tavalla yhteensopimaton maan kansallisten ja kulttuuristen arvojen kanssa.” Suomessa oli kaikkein eniten kyseisen väitteen kanssa samaa mieltä olevia. Koko väestöstä peräti 62 prosenttia oli väitteestä samaa mieltä. Aktiivisista kirkossa kävijöistä näin ajatteli 67 prosenttia ja uskontokuntiin kuulumattomistakin runsas puolet (54 %).¹⁰

Vuoden 2011 Gallup Ecclesiasticassa kysyttiin suomalaisten suhtautumisesta erilaisiin uskonnollisiin ryhmiin. Kyselyssä oli listattu 19 ryhmää. Vähintään kaksi kolmasosaa suhtautui hyvin kielteisesti tai melko kielteisesti seuraaviin uskonnollisiin ryhmiin: helluntailaisuus, henkilökohtaista uskonratkaisua korostavat herätysliikkeet, körttiläisyys, islam, Luther-säätiö, mormonit, karismaattiset liikkeet, lestadiolaisuus ja Jehovan todistajat. Vähiten kielteisimmin suhtauduttiin ortodoksiseen kirkkoon, evankelis-luterilaiseen kirkkoon ja Pelastusarmeijaan.¹¹

2000-luvun aikana Suomessa on tehty 25 kirkkoihin tai seurakuntatiloihin kohdistunutta tuhopoltoa tai tuhopolttoyrittystä.¹² Valtaosa kirkkopaloista tai niiden yrityksistä on ollut tahallisia. Myös muihin uskonnollisiin rakennuksiin on kohdistunut vandalismia.¹³

Tutkijoilla on erityyppisiä näkemyksiä sen suhteen, onko muslimimaahanmuuttajien määrän kasvu Euroopassa vaikuttamassa kristillisen identiteetin vahvistumiseen. Esimerkiksi Roy on esittänyt, että, jos kristillisestä identiteetistä on tullut asiakysymys, niin näin on tapahtunut, koska kristinusko varsinaisena uskon harjoittamisen muotona on heikentynyt ja sen sijaan kristinuskon rooli kulttuurisena merkitsijänä on säilynyt vahvemmin. Itse asiassa juuri etnisyydestä on tullut yhä tärkeämpi kulttuurinen merkitsijä.¹⁴ Roy on huomionnut, että koska uskonto ja etninen identiteetti ovat Euroopassa enenevässä määrin erkaantuneet toisistaan, tämä rohkaisee niitä, joiden uskonnollisuus on nominaalista, siirtymään yhä enemmän

⁹ Salomäki et al. 2020, 84–85.

¹⁰ Pew Research Center 2018, [Being Christian in Western Europe](#).

¹¹ [Haastettu kirkko 2011, 54 \(sivusto\)](#).

¹² Wikipedia: Lukuun sisältyy myös Jehovan todistajien ja MAP-kirkon tiloihin kohdistuneet tuhopoltot tai tuhopolttoyrittökset, [Luettelo Suomen kirkkopaloista \(sivusto\)](#).

¹³ [Temppelelühöjen taustalla kytee muukalaisviha \(sivusto\)](#).

¹⁴ Roy 2016, 3.

sekulaarimpaan suuntaan. Toisin sanoen uskonnosta ei etsitä enää perusteita etnisen identiteetin puolustamiselle.¹⁵ Pyhää on luonnehdittu elämänalueeksi, joka on erotettu erilleen muista asioista, ja pyhä on jotain, jota ei kyseenalaisteta tai siitä ei neuvotella. Vaikka pyhä useimmiten liitetään uskontoihin, se voi olla myös ei-uskonnollista.

Ajatuspaja E2:n tutkimus kartoitti suomalaisten käsityksiä pyhydestä. Yleisesti ottaen voi sanoa, että suomalaiset ovat edelleen melko laajasti identiteettien ja arvojen suhteen samankaltaisia. Auttavaisuutta, anteeksiantoa ja vastuullisuutta kannatetaan laajasti. Samoin esimerkiksi läheisten ihmisten merkitys, työ ja koulutus koetaan tärkeiksi.¹⁶ Kaksi kolmesta suomalaisesta pitää rakkautta ja läheisiä pyhinä. Runsas puolet vastaajista piti pyhinä kotia, lepoa ja rauhaa. Niin ikään yli puolet piti ihmisarvoa pyhinä. Uskonnollisuuden muutosta heijastaa osaltaan se, että vain yksi kuudesta (16 %) piti pyhinä uskontoa tai henkisyttä.¹⁷ Arvokonservatiivit painottivat enemmän myös traditioita, perinteitä, kirkkoa, henkisyttä ja uskontoa. Toisaalta enemmistö heistäkään ei pitänyt niitä pyhinä.¹⁸ Kaiken kaikkiaan tutkimus osoitti, että erilaiset demografiset tekijät, kuten ikä, asuinpaikka ja sukupuoli eivät määrittäneet juurikaan sitä, mitä asioita suomalaiset kokevat pyhiksi. Sen sijaan sijoittuminen arvoliberaali–arvokonservatiivi-ulottuvuudelle vaikuttaa ratkaisevasti siihen, millaisia asioita ja arvoja pidetään pyhinä.¹⁹ Vaikka uskonnollisuus on heikentynyt, on syytä huomioida, että asiat, jotka mielletään pyhiksi, ovat sidoksissa myös pitkään kulttuuriseen jatkumoon ja osaltaan luterilainenkin perinne vaikuttaa arvomaailman taustalla.

Uskonnolliset rakennukset osana julkista tilaa

Käsitys siitä, mikä on julkinen tila, on muutoksessa. Tämä vaikuttaa osaltaan myös siihen, miten uskontojen paikkaa, asemaa ja näkyvyyttä julkisessa tilassa tarkastellaan.

Chiodellin ja Moronin typologiassa julkinen tila voidaan jakaa kolmeen erilaiseen tilaan: 1) Tiukassa, rajatussa merkityksessä julkinen tila tarkoittaa yleisessä merkityksessä avoimia ja yhdistäviä tiloja, kuten aukiot, torit ja kadut 2) erityiset julkiset tilat, kuten koulut, sairaalat, kirjastot ja hautausmaat ja 3) yksityisessä

¹⁵ McRea 2013, [How to hobble religion?](#)

¹⁶ Pessi et al. 2018, 50.

¹⁷ Pessi et al. 2018, 16.

¹⁸ Pessi et al. 2018, 28.

¹⁹ Pessi et al. 2018, 58.

omistuksessa olevat julkiset tilat, kuten ravintolat, kauppakeskukset ja hotellit.²⁰ Julkinen tila voidaan määritellä myös tilana, johon on avoin pääsy tai jossa on tarjolla erilaisia yleisiä palveluja.²¹

Kaupungistuminen on ollut maailmanlaajuisestikin katsoen kasvava suuntaus. Se vaikuttaa myös uskontoihin. Kaupungit ovat siis yhä enemmän juuri se ympäristö, jossa myös uskonnot vaikuttavat ja toimivat. Uskontojen paikkaa ja roolia kaupungeissa voidaan tutkia vaikkapa valtasuhteiden näkökulmasta: mikä uskontojen asema yleisesti ottaen on yhteiskunnassa ja miten vähemmistöuskonnot asemoituvat kaupunkiympäristöissä. Tällöin avainkysymyksiä ovat, miten eri uskonnot saavat näkyä ja toimia kaupungeissa (esim. rakennukset ja kulkueet).

Viime vuosien yksi näkyvimmistä mediassa käydyistä keskusteluista, joka liittyi uskonnollisen tilan rakentamiseen Suomessa, oli niin sanottu Helsingin suurmoskeija -hanke. Kyseinen hanke kaatui kuitenkin siihen, että Helsingin ympäristölautakunta katsoi, että hankkeen mittakaava ja laajuus eivät olleet suhteessa rahoituksen mahdollisuuksiin, ja hankkeen vetäjät vetivät hakemuksensa pois.²²

Uskonnonvapaus ja uskonnolliset palvontapaikat

Kolme kansainvälistä asiakirjaa muodostavat juridisen perustan uskonnonvapaudelle: YK:n Yleinen ihmisoikeusjulistus (1948), Kansainvälinen kansalaisoikeuksien ja poliittisten oikeuksien julistus (1966) ja Julistus kaikenlaisen uskontoon tai vakaumukseen perustuva suvaitsemattomuuden ja syrjinnän poistamisesta (1981). Nämä asiakirjat luovat yleisen perustan uskonnonvapaudelle. Lähempi tarkastelu kuitenkin osoittaa, että asiakirjojen kuva siitä, mistä elementeistä uskonnonvapaus rakentuu jää epätarkaksi ja jäsentymättömäksi.²³ Uskonnonvapauden perustamiseen ja ylläpitoon kuuluvat käytännön tarpeet ja niiden huomioiminen ovat moninaisia kysymyksiä, jotka liittyvät oleellisesti uskonnonvapauteen ja siihen toteutuuko uskonnonvapaus tosiasiallisesti ja riittävän laajasti.

Oikeus uskonnollisten palvontapaikkojen perustamiseen ja ylläpitoon on joskus asetettu vastakkain paikallisten rajoitusten kanssa. Useita ongelmia saattaa nousta esimerkiksi paikallisten rajoitusten soveltamiskäytännöistä. Rajoitukset voivat

²⁰ Chiodelli & Moron 2014, 169.

²¹ Thompson 2022, 7.

²² Helsingin Sanomat 13.12.2023.

²³ Villaroma 2012, 296.

syrijvästi jonkin uskonnollisen yhteisön kohdalla estää uskonnollisen palvontapaikan perustamisen tai syrjinnänkin puuttuessa tiukat vaatimukset saattavat estää yhteisöä perustamasta palvontapaikkaa. Oikeus perustaa ja ylläpitää uskonnollista palvontapaikkaa on rajoittunutta silloin, kun näitä paikkoja ei rakenneta riittävästi suhteessa harjoittajien määrään ja ei riittävästi oteta huomioon näiden paikkojen kasvavaa tarvetta tulevaisuudessa.²⁴

On myös mahdollista, että myös muut kuin valtiolliset viranomaistahot rikkovat palvontapaikkojen loukkaamattomuutta vastaan tai estävät niiden perustamisen ja ylläpidon. Näitä tahoja voivat olla jokin toinen uskonnollinen yhteisö, jokin ääriryhmä, alueelliset johtajat, jotka kannattavat jotakin perinnettä tai tilojen tai kiinteistöjen omistajat.²⁵ Yleisesti ottaen voi sanoa, että muslimien vähemmistöoikeudet toteutuvat myös Suomessa, kuten muissakin länsimaissa muita uskonnollisia ryhmiä heikommin. Tämä näkyy kysymyksissä, jotka liittyvät esimerkiksi islamilaisten symbolien käyttöön, sharia-lakiin ja minareettien näkyvyyteen.²⁶ Uskonnollisiin rakennuksiin ja niiden käyttömahdollisuuksiin nivoutuu selkeästi myös tilanne, millä tavoin uskonnonvapaus toteutuu.

Uskonnollisiin kokoontumistiloihin liittyvät myös erilaiset turvallisuuskysymykset, jotka ovat tulleet ajankohtaisiksi niihin tehtyjen iskujen takia. Sisäministeriö julkaisi vuonna 2021 raportin *Uskonnollisten yhteisöjen tiloihin kohdistuvat uhkat*. Raportti perustui uskonnollisille yhteisöille tehtyyn kyselyyn. Vastaajista 20 prosenttia (N= 309) ilmoitti, että oli kohdannut väkivaltaa tai sen uhkaa käyttämänsä uskonnollisen rakennuksen läheisyydessä ja sen sisällä. Noin kaksi viidesosaa (40 %) juutalaisista vastaajista oli kokenut näin, muslimeista lähes viidennes (18 %) ja kristityistä 16 prosenttia.²⁷

Suomalaisten suhtautuminen uskonnollisiin kokoontumistiloihin asuinalueellaan

Kun verrataan vuoden 2022 Gallup Ecclesiastican tuloksia vuoden 2015 Gallup Ecclesiastican kyselytutkimuksen tuloksiin, käy ilmi, että suomalaisten myönteinen suhtautuminen uskonnollisten ja katsomuksellisten kokoontumistilojen sijaintiin oman asuinpaikan läheisyydessä on laskusuunnassa kautta linjan (Kuvio 1). Eniten

²⁴ Villaroma 2022, 307.

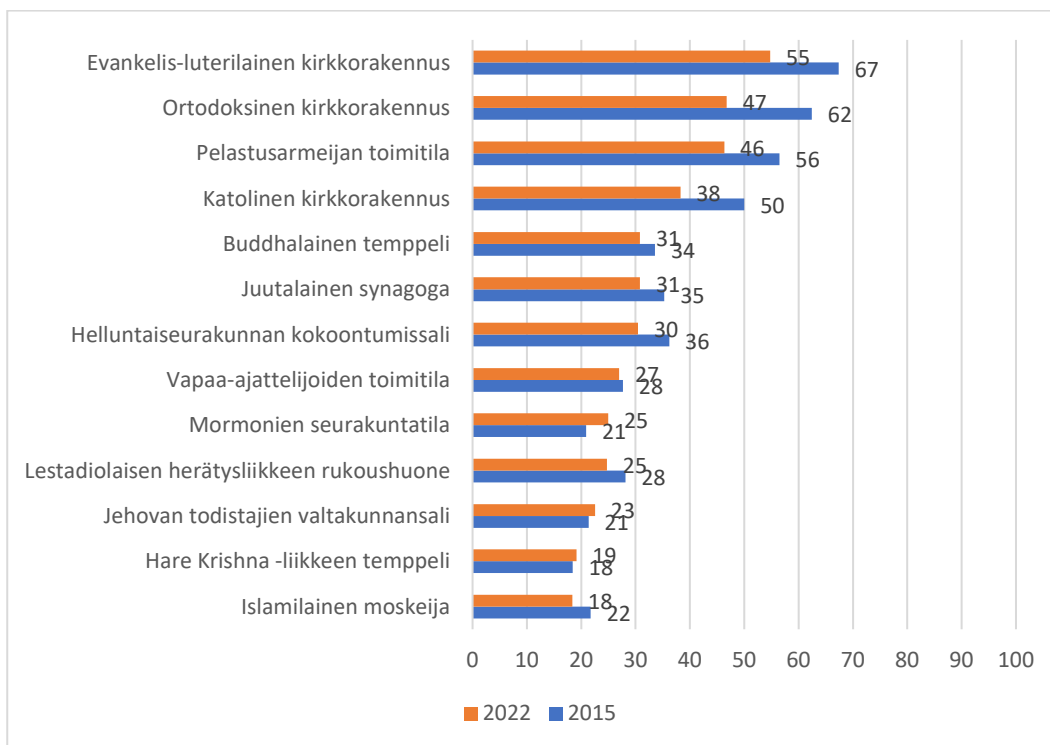
²⁵ Villaroma 2022, 306.

²⁶ Kotiranta 2023, 67.

²⁷ Sisäministeriö 2021, 1;18.

laskua myönteisessä suhtautumisessa oli ortodoksisen kirkkorakennuksen (15 prosenttiyksikköä), katolisen kirkkorakennuksen (12 prosenttiyksikköä) ja evankelis-luterilaisen kirkkorakennuksen (11 prosenttiyksikköä) kohdalla. Evankelis-luterilaiseen kirkkorakennukseen liittyen suhtautumisen muutosta voi osin selittää se, että kulttuurikristillisyyden on selvästi heikentynyt viime vuosien aikana (Salomäki et al., 2020). Myös muutos suhtautumisessa ortodoksisen kirkkorakennuksen sijaintiin on varsin iso. Tätä muutosta voi osin selittää se, että Venäjän ortodoksinen kirkko on antanut vahvan tuen Venäjän sotatoimille Ukrainassa ja näin ollen ortodoksisuus on saanut joidenkin ihmisten mielessä kenties kielteisen sävyn. Tarkasteltaessa kokonaiskuvaa suhtautumisessa uskonnollisten kokoontumistilojen sijaintiin oman asuinpaikan läheisyydessä huomionarvoista on, että isolla osalla suomalaisista suhtautuminen ei ole myönteistä, eikä kielteistä. Tämä ilmentää toisaalta neutraalia suhtautumista, mutta toisaalta sen voi katsoa heijastavan tietynlaisia välinpitämättömyyttä asian suhteen.

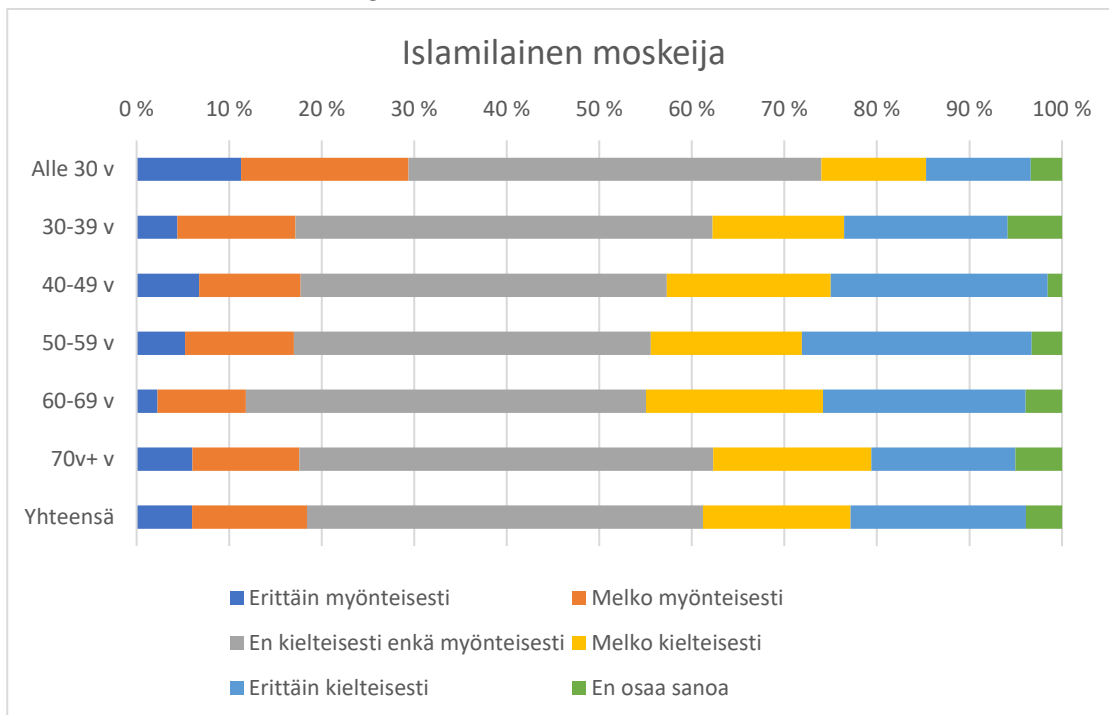
Kuvio 1. Miten suhtaudut siihen, jos omalla asuinalueellasi sijaitsee jokin seuraavista kokoontumistiloista? Myönteisesti suhtautuneet (%).
GE 2015, N = 4 275 & GE 2022, N = 1 004.

Gallup Ecclesiastica 2022 osoittaa, että suomalaiset suhtautuvat uskonnollisista ja aatteellisista kokoontumistiloista kaikkein kielteisimmin moskeijan sijaintiin

asuinalueellaan. Runsas kolmannes (35 %) suomalaisista suhtautuu erittäin kielteisesti tai melko kielteisesti moskeijan sijaintiin omalla asuinalueellaan (Kuvio 2). Kaikkein kielteisimmin asiaan suhtautuvat 50–59-vuotiaat ja 60–60-vuotiaat. Heistä noin kaksi viidesosaa (41 %) suhtautuu asiaan kielteisesti. Sen sijaan alle 30-vuotiasta vain 14 prosenttia suhtautuu asiaan kielteisesti (Kuvio 2) Kaikista miehistä asiaan suhtautuu kielteisesti kaksi viidesosaa (40 %), kun taas kaikista naisista kielteinen suhtautuminen oli viidenneksellä (20 %). Kielteisessä suhtautumisessa ei juuri ollut suurta eroa riippumatta siitä, oliko kyse evankelis-luterilaisen kirkon jäsenistä (34 %), muun uskonnollisen yhdyskunnan jäsenistä (36 %) tai uskontokuntiin kuulumattomista (37 %). Merkille pantavaa on kuitenkin se, että 43 prosenttia suomalaisista suhtautuu moskeijaan asuinalueellaan neutraalisti (ei myönteisesti, eikä kielteisesti).

Kuvio 2. Miten suhtaudut, jos asuinalueellasi sijaitsee islamilainen moskeija? Suhtautuminen vastaajien ikäluokkien mukaan (%). GE 2022, N = 1 004.

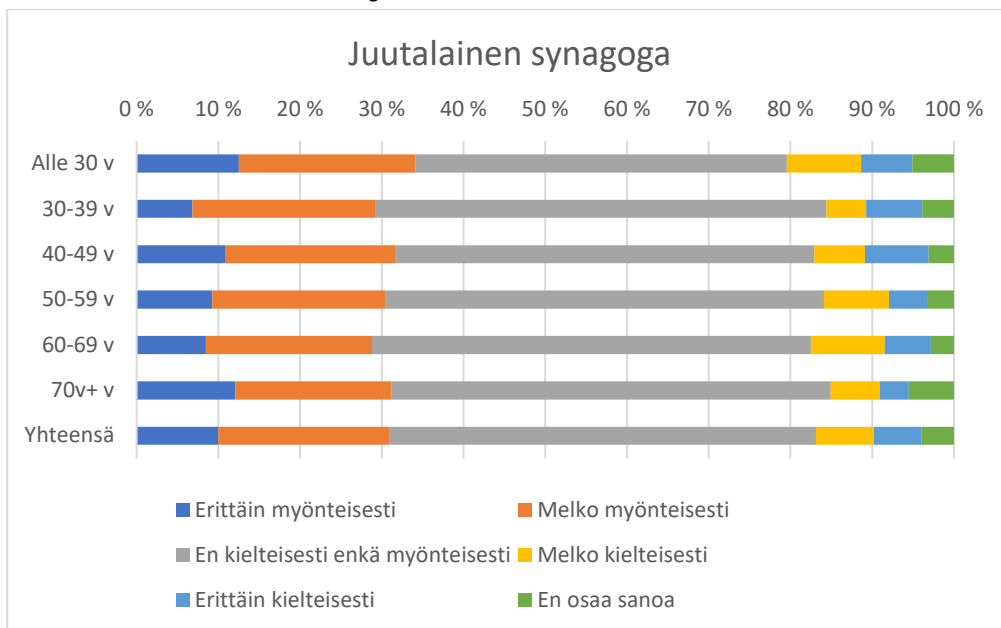
Gallup Ecclesiastica 2022:n mukaan noin neljännes (23 %) suomalaisista suhtautuu kielteisesti siihen, että heidän asuinalueensa läheisyydessä sijaitseisi lestadiolaisen herätysliikkeen rukoushuone. Yhtä kielteisesti suhtaudutaan Jehovan todistajien valtakunnansalin sijaintiin oman asuinalueen läheisyydessä.

Juutalaisen synagogan läheisyyteen suhtautuu kielteisesti runsas kymmenesosa suomalaisista (13 %). Ikäryhmien välillä ei ollut suuria eroja ja samansuuntainen

kielteisyys (15 %) näkyi myös alle kolmekymmentävuotiaiden parissa (Kuvio 3). Miesten ja naisten välillä ei ollut juuri eroja. Noin puolet (52 %) suhtautuu synagogan sijaintiin asuinalueellaan neutraalisti (ei myönteisesti, eikä kielteisesti).

Tässä yhteydessä voi nostaa esille Antidefamation League -järjestön antisemitismia mittaavan kyselyn muutamia Suomea koskevia havaintoja (2014). Sen mukaan 15 prosentilla suomalaisista oli antisemitistisiä asenteita. Indeksiksi koostui 11 väitteestä. Miesten ja naisten välillä oli huomattava ero. Lähes neljänneksellä (23 %) miehistä oli antisemitistisiä asenteita, kun naisten kohdalla luku oli kuusi prosenttia. Lähes viidennes oli jokseenkin sitä mieltä, että juutalaisia vihataan heidän käyttäytymisensä vuoksi. Samoin lähes viidennes (18 %) vastaajista oli jokseenkin sitä mieltä, että juutalaiset pitävät itseään muita parempina. Saman verran oli jokseenkin samaa mieltä väitteestä, että juutalaiset eivät välitä muista ihmisistä, vaan ainoastaan omistaan.²⁸

Kuvio 3. Miten suhtaudut, jos asuinalueellasi sijaitsee juutalainen synagoga? Suhtautuminen vastaajien ikäluokkien mukaan (%). GE 2022, N = 1 004.

Kaikkein myönteisimmin suhtaudutaan evankelis-luterilaisen kirkkorakennuksen sijaintiin asuinalueen läheisyydessä (55 %). Lähes puolet (46 %) suhtautuu myönteisesti niin ikään Pelastusarmeijan rakennuksen läheisyyteen asuinalueellaan (Kuvio 1). On huomattava, että kaiken kaikkiaan uskonnollisiin kokoontumistiloihin asuinalueellaan suhtautuu neutraalisti 40–56 prosenttia suomalaisista.

²⁸ [The ADL GLOBAL 100: An Index of Antisemitism \(sivusto\).](#)

Johtopäätökset

Suomalaisten uskonnollisuus on ollut voimakkaassa muutoksessa 2000-luvun aikana. Uskonnottomuus on kasvava suuntaus varsinkin nuorempien parissa. Toisaalta myös uskonnollinen moninaisuus on kasvanut ja esimerkiksi uushenkisyys näkyy vahvistuvana trendinä. Oikeus perustaa ja ylläpitää uskonnonharjoitukseen liittyviä rakennuksia on myös kiinteästi uskonnonvapauteen liittyvä kysymys. Sisäministeriön raportissa (2021) kiinnitettiin myös huomiota uskonnollisten yhteisöjen tiloihin kohdistuviin uhkiin.

Gallup Ecclesiastica-kyselyn tuloksista on nähtävissä, että suomalaisten myönteinen suhtautuminen uskonnollisten kokoontumistilojen (mukaan lukien vapaa-ajattelijoiden tilat) sijaintiin omalla asuinalueellaan on yleisesti ottaen laskenut vuosien 2015–2022 aikana. Isolla osalla suomalaisista on silti neutraali suhtautuminen uskonnollisten kokoontumistilojen sijaintiin oman asuinalueellaan. Miehet suhtautuvat kuitenkin siihen kielteisemmin kuin naiset. Myönteisimmin suhtaudutaan evankelis-luterilaisen kirkkorakennuksen sijaintiin omalla asuinalueella.

Kaikkein kielteisimmin suomalaiset suhtautuvat moskeijan sijaintiin asuinalueellaan. Kaikkein kielteisimmin tähän suhtautuvat 50–59-vuotiaat ja 60–69-vuotiaat miehet. Nuorten suhtautuminen oli vähiten kielteistä. Kaikista miehistä asiaan suhtautuu kielteisesti kaksi viidesosaa (40 %), kun taas naisista kielteinen suhtautuminen oli viidenneksellä (20 %). Kielteistä suhtautumista ei määritellyt evankelis-luterilaisen kirkon jäsenyys, muun uskonnollisen yhdyskunnan jäsenyys tai uskontokuntiin kuulumattomuus. Kielteisen suhtautumisen taustalla on ylipäätään varsin yleinen näkemys, jonka mukaan islam on yhteensopimaton Suomen kansallisten ja kulttuuristen arvojen kanssa.

Oikeus perustaa ja ylläpitää uskonnonharjoitukseen liittyviä kokoontumistiloja on myös kiinteästi uskonnonvapauteen liittyvä kysymys. Uskonnonvapaus ei toteudu parhaalla mahdollisella tavalla, jos esimerkiksi ei riittävästi huomioida tilojen koon tarvetta suhteessa yhteisön kokoon.

Kirjallisuus ja lähteet

Antidefamation League: [The ADL GLOBAL 100: An Index of Antisemitism](#), 2015.

Chiodelli, F. & Moroni, S.

Typology of spaces and topology of toleration: city, pluralism, ownership. *Journal of Urban Affairs* 36. 2014. 169–181.

Haastettu kirkko Suomen evankelis-luterilainen kirkko vuosina 2008–2011. *Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja* 115. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus, 2011.

Kotiranta, Matti

Uskonnollisten vähemmistöjen oikeusasema Suomessa – Kirkko yhteiskunnassa: Suhteet ja rajapinta. *Uskonnonvapauslaki 100 vuotta. Toim. isto Peltomäki & Veli-Matti Salminen*. Helsinki: Suomen evankelis-luterilaisen kirkon tutkimusjulkaisuja 143, 2023.

McRea, Ronan

Is migration making Europe more secular? [Is migration making Europe more secular? | Aeon Essays](#), 2013.

Opas, Minna & Mahlamäki, Tiina (toim.)

Uushenkisyys. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Tietolipas 275, 2022.

Parkkinen, Tiina & Taira, Teemu

Uskonnottomien helsinkiläismillenniaalien uskontosuhte – Millenniaalien kirkko. *Kulttuuriset muutokset ja kristillinen usko. Toim. Sini Mikkola & Suvi-Maria Saarelainen*. Helsinki: Suomen evankelis-luterilaisen kirkon tutkimusjulkaisuja 139, 2023.

Pessi et al.

Pyhyiden ytimessä. Tutkimus suomalaisten arvoista ja suomalaisten pyhyiden kokemuksesta. *Raportti 4. E2*. Helsinki: Suomen Kulttuurirahasto, 2018.

Pew Research Center Being the Christian in Western Europe. [Attitudes of Christians in Western Europe | Pew Research Center](#), 2018.

Roy, Olivier

The (re)construction and formatting of religions in the West through courts, social practices, public discourse, and transnational institutions. Robert Schuman Centre for

Ajankohtaisraportti 6/2023
Kirkon tutkimus ja koulutus

Advanced Studies European University Institute. European University Institute. [RW-Final Report \(eurel.info\)](#), 2016.

Salomäki et al.

Uskonto arjessa ja juhlassa. Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2016–2019. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 134. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus, 2020.

Suurmoskeijan taru näyttää päättyneen lopullisesti Helsingissä – päättäjät jäävät odottamaan realistisempia suunnitelmia. Helsingin Sanomat, 13.12.2023.

Taira, Teemu & Ketola, Kimmo & Sohlberg, Jussi

Normalisation of nonreligious identity in Finland, *Journal of Contemporary Religion*, 38:1, DOI: 10.1080/13537903.2022.2138020, 2023. 1–19.

Thompson S.

The regulation of religion in public spaces. *Politics and Religion*
<https://doi.org/10.1017/S1755048322000372>, 2022. 1–18.

Uskonnollisten yhteisöjen tiloihin kohdistuvat uhkat. Sisäinen turvallisuus.

Sisäministeriön julkaisuja 2021:13. Helsinki: Sisäministeriö.

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163034/SM_2021_13.pdf.

Villaroman, Noel G.

The right to establish and maintain places of worship: the developments of its normative content under international human rights laws. – *Religion in Public Spaces. A European Perspective*. Ed. by Silvio Ferrari & Sabrina Pastorelli. London: Routledge, 2012. <https://doi.org/10.4324/9781315604930>.

Wikipedia: [Luettelo Suomen kirkkopaloista – Wikipedia](#) 7.12.2023.